

terd worden, toen op zekerden dag om half 7 uur het Turkische gepeupel zich op de ter markt zijnde Armeniers wierp, om ze allen te vermoorden en hunne goederen te rooven. Daarna werd de geheele stad met schrik vervuld; het was een regen van kogels, die op onze arme, onschuldige volksgenooten neerdaalde. Het was een onbeschrijfelijk tooneel. Duidelijk is het nu, dat men in de geschiedenis geen regering aanwijzen kan, welke zonder oorzaak door zulk een barbaarsch slachten en ruïneren zoovele onderdanen vernietigd heeft, die haar sedert eeuwen getrouw waren. Het bloed vloot als een stroom in de markstraten en de verkoren lijen dreven als golven in dezen bloedstroom. Overal lijen, overal de laatste verzueringen van hen, die dooddelijk gewond zijn; geklaag en wanhoopskreeten hoort men van alle zijden, maar het woevende gepeupel is nog niet verzadigd. Voor de dooddelijke slagen is oud noch jong bevelig. Velen der onzen hebben zich door zich te verbergen, gered. Menigen is eerst na twee of drie dagen uit zijn schuilhoek te voorschijn gekomen. Er werden ook Turken gevonden, die het leven en het goed van vele Armeniers hebben gered, ze in hunne huizen herbergende; maar helaas, nauwelijks de helft der onzen bleef gespaard. Enige der barbaarsche Turken begonnen inmiddels de huizen der Armeniers te overvallen, alles roovend of vernielend, wat zij vonden. Een lang werd de moord voortgezet; de plaatselijke regering zond eerst om tot troepen soldaten naar de markt. Wij ademden wat ruimer, in de hoop, dat de troepen een einde aan het moordtooneel zouden maken, maar helaas! ook zij keerden hunne wapenen tegen de Armeniers en zonden een hagel van Martinkogels op hen af, alsof zij eindigen wilden, wat het woedend gepeupel begonnen was. Tot 12 uur heeft deze slachting geduurd.

Den volgende dag begon men de winkels der Armenische handwerkslieden te plunderen. Zij, die de slachting ontkomen waren, hadden zich in hunne huizen opgesloten, hun have en goed aan het plunderend gepeupel overlatend. Geen nagel of schoenriem werd den Armeniers gelaten. Deiederige Armenische handwerker en de rijkste Armenische koopman zijn nu gelijk. Den volgende dag werd er weder gemoerd en de regering zag alles lijdelijk toe. Opmerkelijk is het, dat alle Turken witte en groene banden op dien dag aan hunne tulbanden hadden; zekerlijk, om van de Armeniers onderscheiden te worden. Ook de Grieken hadden dit voorbeeld gevolgd. De vervolging gold alleen de Armeniers.

Duitschland. Dr. Stöcker's afscheid van het Evangelisch Sociaal Congres. Het feit, dat de gewezen hofprediker Stöcker zich teruggetrokken heeft uit het Evangelisch sociaal congres heeft den Duitschen keizer het volgende doen telegraphieeren aan den conservatieven Frietherr von Stumm:

„Stöcker is gekomen op het punt waarvan ik voorzag, dat hij komen moest. Dat predikanten aan politiek doen, is eenvoudig dwaas. Hij, die een Christen is, is tegelijk sociaal, terwijl het Christelijk socialisme een extrovertantie is, die tot vooroordeel en onverdraagzaamheid leidt; twee dingen, die tegen het Christendom ingaan. De predikanten moeten zich met de zielen van hunne toehoorders bezighouden, die liefde tot den naaste aankweeken, maar niet de politiek behoeven zij zich niet in te laten, want deze gaat hun niet aan.“

De koningen der aarde hebben er nooit van gehouden, dat de predikanten aan politiek deden. Achab schold immers reeds Elia uit voor een „beroerder Israels.“ Maar wanneer de leeraars de politiek der koningen steunen, komt het niet in hen op, om zich daartegen te verlaten.

Zoolang de hofprediker Stöcker niet loog tegen het auctoriteitschap van den Pruisischen koning, was hij een gewild man aan het hof. Maar nauwelijks ging hij belijden, dat de Evangelische kerk vrij en zelfstandig behoort te zijn, en dat daarom de opperste bisschop, de koning van Pruisen, zijne heerschappij over de Evangelische landkerk moest laten varen, of hij viel in ongenade, zoo zelfs, dat hij niet alleen voor zijn hofpredikerschap moest bedanken, maar dat hij zelfs niet geduld werd in de permanente commissie van de algemeene synode der Pruisische landkerk. Ofschoon de geestverwanten van den gewezen hofprediker te voren hadden afgesproken, om hem in dat lichaam te kiezen, toch werd hij op stuk van zaken niet verkozen, omdat de jeugdige keizer te kennen gegeven had, dat de verkiezing van Stöcker hem niet aangenaam zoude zijn. Eene gansch kerkelijke vergadering uit den weg gaande voor den wenk van den oppersten bisschop!

De gewezen hofprediker heeft het echter niet alleen met de oud-conservatieve en niet de hofpartij te kwaad, hij wordt ook op kerkelijk gebied genoeg tegengestaan. Deze dagen deed hij in de Kreisynode „Berlin-Kölln“, eens soort classische vergadering, het volgende voorstel:

De Kreisynode besluit het volgende voorstel voor de Provinciale synode te brengen: De Provinciale Bond besluite: a. Predikanten in de provincie Brandenburg, die door wetenschappelijke kennis boven anderen uitnemen en te gelijk vaststaan in de belijdenis der Kerk, door middel van het bestuur uit te noodigen, zich te wijden aan het academisch leeraamt, in overeenstemming met het beginsel, dat aan de organisatie der Universiteit tot grondslag ligt van vrije deelneming aan het wetenschappelijk onderzoek.

„De kosten voor deze zaak georderd voor hare rekening te nemen.

c. Den minister van eeredienst te verzoeken, dat hij de personen, die volgens besluit a in aanmerking komen, na een onderzoek ingesteld te hebben naar hunne bekwaamheid, tot buitengewone hoogleraren aan de hier aanwezige Universiteit benoeme.“

Prof. Dr. Weber verklaarde dit voorstel, dat slechts ten doel heeft de studeerende jongelingschap niet uitsluitend over te geven aan de leiding van ongelooftige professoren, voor onaanneemelijk, het besluit e noemde hij demagogisch.

Frietherr von der Goltz gaf wel toe, dat de leeraars van de academien ook de practijk moesten leeren kennen, en dat in het laatste decennial jaren door de regering te veel gewerkt was, om mannen als professoren te verkrijgen, die alleen in de studierkamer werden wat zij zijn. Maar op den weg, door Stöcker voorgesteld, is geen heil te verwachten. Het zou „heilooz“ zijn, wanneer men naast de professoren die als zodanig beroepen zijn, leeraars zou gaan plaatsen, die met de canonieke misse werden voorzien. Het voorstel is ditmaal van iemand, die van die dingen niets verstaat. Daarom „weg met het tuig, er is niets mede aan te vangen!“ Eene lynchrichting gelijk die in het voorstel wordt voorgesteld, zou in de wereld der professoren tweespalt, in de studentenwereld tweespalt en wantrouwen brengen. De studenten zouden aan den synodalen en aan den ministeriellen professor eene bepaalde tendens toedichten.

Natuurlijk bleef Stöcker het antwoord op deze

aanvallen niet schuldig; doch hij kon het pleit niet winnen. Zijn voorstel werd niet meerderheid van stemmen veroorloofd.

Wanneer zal Dr. Stöcker eens gaan jiveren voor eene vrije Universiteit op den grondslag van de belijdenis der Lutherische kerk?

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VIII.

DE BERAADSLAGING.

In het raadhuis zelf was het eveneens druk. De raadsleden liepen in levendig gesprek de groote zaal op en neer. Dan zag men Gerhard en Bruno Scherfing, vader en zoon; de rijke Cleingedank, overman van 't bakkersgild, zelf zoo dik als een zak meel; de broeders Bruno en Hendrik Hardefust en vele andere raadsheeren, waaronder ook Hilger van der Steffen. Ieder wilde van hem iets weten over den vreemdeling. Ook de stadschrijver was er. Niemand ontbrak nu 't een zoo gewichtige zaak betrof.

De burgemeester trad binnen; ieder nam plaats en 't werd stil. Overstolz groette enkelen, ging toen naar zijn hoogen zetel en luide de bel, ten teken dat men zou beginnen. Aller oogen waren op hem gericht.

„Waarde, weledige Heeren!“ zoo sprak hij, „ik heb u voor een hoogst gewichtige, dringende zaak laten roepen. Gij weet hoe sinds eergisteren in deze stad een vreemdeling vertoelt, die beweert keizer Frederik te zijn, en aanspraak maakt op den keizertrouw. Hij heeft mij bezocht en beproefd zijn echtheid te bewijzen. Mijn neef Hilger en de stadschrijver waren daarbij tegenwoordig. Maar de zaak is te gewichtig en te moeilijk, om door twee of drie beslecht te worden. Daarom heb ik u opgeroepen.“

En nu verhaalde de burgemeester wat wij reeds weten omtrent den zegeling en het geschrift des bisschops van Palermo. Alle aanwezigen toonden groote verbazing en riepen die zoo luide uit, dat Overstolz stilte verzocht. Nu ging hij voort:

„Wij, d. w. z. ik, mijn neef en de stadschrijver waren het daarvoor eens, dat de bewijzen des vreemdelings wel zeer schoonschijnend zijn, maar ook, dat hier een schandelijk bedrog wordt gepleegd, en wij zijn aansprakelijk nooit kunnen erkennen. Wat zou er van worden als wij, burgers van de aanzienlijkste stad des rijks, ons voor dien vreemdeling verklaarden, zijn plannen steunden? Al tien jaren hebben we nu de regering van koning Rudolf, dien God zegene. Hij is altijd voor ons een genadig heer geweest, heeft ons vooral tegen onze grootsten vijand, den aartsbisschop Sigfried, grooten dienst gedaan, en ons in onze eerlijk verkregen en oude rechten gehandhaafd. Het ware dus zwarte on dankbaarheid, zoo wij meechielden zulk een man van den troon te stooten. Wat zou er van worden, als we onze rechtmatigen koning verlieten en ons bij een vreemdeling aansloten, wiens afkomst we niet eens kennen? Er zou weer een bloedige burgeroorlog ontstaan, zoals wij dien tot ons ongeluk voortdurend in den keizerloosen tijd gehad hebben. Het is dus plicht dien vreemdeling met zijn aanspraken beslist af te wijzen en geen twijfel te wekken aangaande onze trouw aan koning Rudolf. Doch gij hebt te beslissen.“

Met groote aandacht hadden allen geluisterd. Thans wendde zich elk tot zijn buurman om even raad te plegen. Eindelijk stond Hilger op en sprak:

„Veroorloof, mij, heeren, iets toe te voegen aan de woorden van mijn oom. Ik beken, dat het optreden van den vreemdeling mij in de war had gebracht; hij sprak zoo vast en waardig, dat men haast niet kon twijfelen, en zijn bewijssukken versterkten nog dien indruk. Vraag ik mij echter af, of 't mogelijk is dat iemand na dertig jaar voor dood te zijn gehouden, nog leeft, vooral of een keizer zich dertig jaar zoo schuil kan houden, zoo moet ik dit ontkennen. Ik geloof ook dat we met een slimmen bedrieger te doen hebben. Denklijk wordt de vreemdeling aangespoord door vijanden van onze vorst. Die had al in den beginne met bittere vijanden te strijden. Velen wilden zich onder zijn strengen, maar rechtvaardigen scepter niet buigen, en men kan niet vergeten, dat hij de roofridders hun handwerk heeft verleerd. Daarbij komen de zelfzuchtige plannen van vele grooten, die niet het heil des rijks, maar hun eigen voordeel bedoelen, zooals onze aartsbisschop. Zij hadden gaarne weder een tijd als kort geleden, toen er koning noch keizer was. Dus moeten we op onze hoede zijn. Onze stad moet niet slechts in rijkdom en grootheid, maar ook in trouw aan keizer en rijk de eerste van het land zijn.“

Toen Hilger had uitgesproken, klonken luide toejuichingen. Het duurde een poos eer de gemoederen weder tot rust kwamen. Nu stond Frederik Schegtere op, een rijk Patriër en verstandig man en sprak: „Wat de burgemeester en Hilger van der Steffen ons hier hebben voorgesteld, stem ik in 't algemeen toe. Maar toch zijn wij nog niet in staat over den vreemdeling een oordeel te vellen. Wij willen gezamenlijk den schijn op ons laden van ontrouw jegens keizer en rijk, maar evenmin mag men kunnen zeggen, dat we een zoo gewichtige zaak niet behoorlijk onderzocht hebben. Wij moeten onze ouden, goeden naam van rechtvaardigheid behouden. Ik stel voor dat de vreemdeling hier verschijne en wij zelf de zaak onderzoeken.“

AAN VRAGERS.

Onze lezers vraagt verder naar het onderscheid tusschen een *opstel*, een *schets* en een *beschrijving*.

„Antwoord is dat *opstel* de algemeene naam is voor al wat opgesteld wordt, al gebruikt wij het meest om een stuk aan te duiden, dat naar den eisch een of ander onderwerp behandelt, zoodanig dat men 't gelezen hebbende, iets weet.

Een *beschrijving* dient om een of ander duidelijk te maken, of een denkbeeld van te geven en is dus steeds ophelderend.

Een *schets* eindelijk is het kort begrip, het bestek, het plan waarnaar iets opgesteld, is of moet worden; ook duidt het woord aan de beknopte of wel vluchtige beschouwing van of mededeeling over eenig onderwerp.

Verder wordt nog gevraagd naar *legende*, *overlevering*, *mythe* en *sprookje*.

Overlevering is al wat wij uit vroeger tijd weten zonder geschiedkundige zekerheid; zij kan waar en ook onwaar zijn.

De legende en de mythe zijn nauw verwant, doch de eerste behoort meer tot Christelijk, de laatste tot heidensch gebied. Zo bestaan er legenden van de „heiligen“ in de Roomsche kerk; mythen treffen we aan bij de oude Grieken b.v., hun goden betreffende; heel de godenleer heet dan ook *mythologie*. In onzen Bijbel

is dit „mythen“ vertaald door „fabelen“. En de legende en de mythe zijn onbetrouwbaar.

Een sprookje eindelijk is een aardige, soms geestige vertelling, die kwalijk of onmogelijk waar kan zijn, en daarvoor ook nooit wordt verleten.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Truimartus (cl. Francker) en Hazerwoude, J. J. Berends te St. Anna-Parechie B. — Ooltgensplaat, A. L. Ruijs te Scrooskerke (Walcheren). — Zalt-Bommel, C. Lindeboom, cand. te Kampen. — Gerkesklooster, W. Verhoef te Ridderkerk. — Wiumarus c. a., H. M. Dethmers te Paesens. — Anna-Jacobapolder (gem. St. Philipsland), G. L. Goris te Hoek van Holland.

AANGENOMEN: Oostereind (op Texel), M. Roozeboom te Wierum (Fr.).

BEDANKT: Oostburg, C. Hoek te Longenhou en Schettens. — Paterson (Noord-Amerika), A. Makkenze te Dierksland. — Ten Boer c. a., P. A. Veenhuizen te Workum. — Zaanland B. J. E. Vonckenberg te Voorthuizen B.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Waarde, W. H. Dijkman te Breda. — Heerenhoek, B. J. Bolwerk, cand. — Ter Aar, J. H. Gunning te Leersum. — Vierlingsbeek, M. Reijkerkerk te Haaksbergen. — Mellissant (Flakke), D. J. van Aalst Jr., cand. te Hoorn. — Vuursche, K. Havinga te Op. en Neder-Andel. — Oudenhoosch en Hoeven, W. Voors te Kuntre. — Hoogerzwaluwe (toez.), C. Plaatsman te Doeveren en Genereen. — Randwijk, C. J. Leenmans te Hoogeveen. — Goes (vac. Huys), J. R. Callenbach te Jemseke. — Gollinsplaat en Steefkerk, F. F. J. van der Plasche, J. L. Gonderak. — Kollamerwaag, A. G. Gollins, cand. — Elzenoudijk (cl. Goes), J. ten Oever te Hoedekenskerke. — Hippolytushoef, S. Miedema te Eenigenburg c. a.

AANGENOMEN: Hemmen, Ippius Fockens, cand. te Leiden. — Loenen op de Veluwe, B. J. Bolwerk, cand.

BEDANKT: Urum, H. J. Andre Douwes te 't Zand. — Randwijk, C. J. Leenmans H.A. te Hoogeveen. — Ee, S. Monna te Well. — St. Antoniepolder (gem. Maasdam) en Schore c. a., A. J. Wartena, cand. — Hoogwoud, W. Bax, cand. — Lelitelbert, B. J. Bolwerk, cand. — Helenaveen c. a., D. van Kreeften te Oosteliet. — Oud-leierland, E. H. Gunning te Oosteliet, Abbege en Folgare. — Meuwien, C. Plaatsman te Doeveren en Gendereen. — Bunnik, H. van Griethuisen te Oostervolde. — Mellissant, D. J. van Aalst Jr., cand.

Geabonneerden op DE HERAUT wordt beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het 2e kwartaal, geindigd 30 Juni, ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken aan de Administratie.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,

Directeur-uitgever.

Amsterdam, Juli 1896.

Advertentien.

Voor de vele blijken van hartelijke belangstelling, tijdens zijne ongesteldheid, brengt ondergetekende langs dezen weg aan allen, zoo buiten als binnen deze stad, beleefdlijk zijnen welgemeenden dank.

PH. DEJS.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissie van de Prinsensstraat,
Prinsengracht bij de Prinsensstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

GOLDSCHMEDING'S
PIANO's en ORGELS
zijn alom bekend en worden bij toevoming gevraagd.

GROOTE MAGAZIJNEN
KEIZERSGRACHT 305,
Warmoesstraat 141, Amsterdam.
VRAAG Catalogus en Conditiën, van uur, Ruil en Betaling.
Speciale Inrichting voor Reparatie.

VERHUIST naar
Ouddorp (Eiland Flakke),
H. N. BASOSKI,
Oefenaar bij de Gereformeerde Kerken.

Gebruikte Postzegels
te koop gevraagd, door J. F. P. WEINSEN Jr., Boekh. N. Leliestraat 53, Amsterdam.

CHRISTELIJK INSTITUUT
te Nieuwe-Pekela.
School voor jongens van 12 tot 16 jaar.

Na de Zomer-vacantie 18 Juli—1 September, kunnen eenige **INTERNES** worden geplaatst. Een prospectus en adressen ter informatie worden op aanvraag toegezonden.

E. UBELS.

Van het
Christelijk Liedboek
voor School en Huis,

UITGEGEVEN DOOR DE
Afdeeling „Groningen en Omstreken“
van de Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland,
Prijs f 0.25,

wordt een present-Exempl. franco toegezonden aan ieder **Hoofd** eener Christelijke school, die het franco aanvraagt en zijne kwaliteit bij de aanvraag opgeeft.

Dr. Uitgever,

Amsterdam. **HÖVEKER & ZOON.**

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAN 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Slijten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, kwam van de pers:

Een wandel met God.

Levensbeschrijving van den WelEerwaarden Heer
J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL,

DOOR

Dr. L. H. WAGENAAR.

Met Portret en andere afbeeldingen.

Prijs f 1.—

Bij HÖVEKER & ZOON, te Amsterdam, verscheen:
ALLERLEI VOOR ALLEN.

PROZA en POËZIE

DOOR

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs f 0.50.

Kerkbouw te Avereest.

Hiervoor is sedert de laatste opgave ontvangen: Van Mej. A. K. te Uithuizen f 1; door Ds. J. Bavinck van N. N. f 3; van de Ger. kerk te Dieren A. f 5; van de Ger. kerk te Koevorden (catechisatiebus) f 2.50; van eene vriendin te Nieuworp, N.-B. f 2.50.

In de vorige opgaven zijn een paar abnuzen ingesloten, die herleid moeten worden. De collectie uit Baflo bedraagt f 9.53. In de laatste opgave staat: Gift Ger. kerk te Scherpenzeel f 2; van N. N. te Scherpenzeel f 8. Dit moet zijn: Gedeele collectie Ger. kerk te Scherpenzeel f 8; gift van N. N. f 2.

Hartelijk dank voor deze bijdragen. De Heere die den blijmoedigen gever lieft, bewege nog vele Broeders en Zusters, om weldadigheid te bewijzen aan deze arme zusterkerk; opdat de schuldenlast niet te drukkend worde.

Namens den kerkeraad,

J. BREMAN, Praesid.

H. HOLTRUST, Scriba.

Avereest, 3 Juli 1896.

Bij den Uitgever K. LE COINTRE, te Middelburg, is ter perse:

De gezegende Kerk des Heeren het Heidendom zegenend.

LEERREDE over PSALM 67: 2 en 3.

Uitgesproken met het oog op den 300-jarigen gedenkdag van onze vestiging in Oost-Indië, door

J. D. VAN DE VELDEN,

Bedienaar des Woords te Middelburg.

Prijs 20 Cents.

Geheel ten voordeele der Zending.

VERSCHEENEN en alom zeer gunstig aanbevolen:

De Afrikaansche Boer.

Kijkjes in zijn verleden en heden, door N. OOSTERBAAN, Hoofdred. te Naarden, met een aanbevelend woord van Prof. C. B. SPRUIJT.

Prijs 30 Cent.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:
Meditatiën

VAN

A. J. VAN DEN HEUVEL,

Predikant bij de Hollandsche Christel. Gereformeerde Gemeente te Dispatch (Kansas, Amerika).

INHOUD: De verharding; Zonde tegen de liefde; Tegenstaand des Heiligen Geestes; Zonde tegen den Heiligen Geest; Tot verlossing, eindelijk der verzegeling.

136 bladz. compres gedrukt. Prijs f 0.50.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk, ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het Nr. van 21 Juni 1896: De geschiedenis van een Koningshuis, IV. — Bestormd, maar niet genomen, IV. (Met twee platen). — Het lied van den Rotssteen. (Poëzie). — Ratten voor de Rechtbank. — Prijsvragen.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:

In de Schaduw des Doods.

Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 1.90. In stempelband f 2.40.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingesamd f 16.75; in drie halfdeelen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

DE UITGEVER,

J. A. WORMSER.

Amsterdam.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZOON.